

Bilim insanı ve inovatif düşünce zarureti

Prof. Dr. Fuat Akpınar

1958 yılında Erzurum'da doğdu. Atatürk Üniversitesi Tıp Fakültesindeki eğitimini 1982 yılında tamamladı. Mardin Midyat'ta hekim olarak çalıştı. Uzmanlık eğitimini Diyarbakır Dicle Üniversitesinde tamamladı. Amasya ve Samsun devlet hastanelerinde çalıştı. Yüzüncü Yıl Üniversitesi Tıp Fakültesi Ortopedi ve Travmatoloji Anabilim Dalında görev yaptı. Ümraniye Eğitim Araştırma Hastanesinde Ortopedi ve Travmatoloji Kliniğini kurdu. Bir dönem Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesinde çalışan Dr. Akpınar 2015 yılından beri İstanbul Medeniyet Üniversitesi Tıp Fakültesinde görev yapmaktadır.

SD Dergisinin bir önceki yani 50. sayısında "Bir bilim insanının çileli yolculuğu" başlığı ile yayımlanan yazımızın sonundan bir önceki paragrafında "Yukarıdaki satırlar bir hayat hikayesinden ziyade, her bir paragrafta başarıya ulaştıran yolculukta birer muzafferiyet kaidesi sırrı taşımaktadır" ifadesini kullanmıştım. Bu sayıda ise bilim insanının asli görevlerinden biri olan yeni ve doğru bilgi üretirken inovatif düşünceye sahip olmasının gereği ile karşılaşılan zorluklar üzerinde duracak; bazı önerilerimizi kısaca açıklayacağız.

Ülkemizde bilim üretmediğimiz sürece yeni teknolojilere sahip olamayız. Başlangıçta bilgi teknolojiye temel teşkil ederken sonrasında teknoloji kullanılarak yeni bilgiler üretilir. Böylece bilim ve teknoloji birbirlerine sinerji oluşturur ve ikisindeki gelişmeler süreklilik arz eder. Bilim üretmemeye problemimiz teknolojik olarak da çok gerilerde kalmamızın sebebi. Öyleyse bilim insanlarımızın inovatif düşünceye, yeni ve doğru bilgi üretmeye odaklanmaları mutlak zarurettir.

Bir şey ne kadar yeni, farklı, orijinal ve büyüleyici olursa olsun ekonomik ve sosyal katma değeri yoksa inovasyon olarak değerlendirilemez. Bu durumda şu soruların sorulması gerekir: İnovasyon nedir? Gerçek mi? Gerekli mi? Bilim insanının görevi nedir? İnovasyon yapma görevi var mı? İnovasyon yapamıyorsa engeller neler? İnovasyon yapmanın artısı kime?

Yenilik/yenileme, inovasyon kelimesinin tam karşılığı değildir. Çünkü inovasyonun temel dinamiği yeni olan her şey değil, ekonomik ve sosyal bir katma değere dönüşen ya da dönüştürülen yeniliklerdir. İnovasyon yeni olan bir şeyin ekonomik ve sosyal katma değere dönüştürülecek şekilde ticarileştirilmesidir.

Ürünlerin ve hizmetlerin giderek birbirine benzediği, hızla metalaştığı ve iletişim bombardımanı yapıldığı günümüz pazarlarında önemli olan artı değeri olan farklılık oluşturmaktır. Hiçbir ürün veya hizmet kalıcı değildir. Dolayısıyla, inovasyon yeteneğine sahip olmak esastır. İnovasyon bir hakikat ise pozitif bilimlerde altın standart tanımlaması/genellemesi büyük bir yalandır. Altın standart tanımlaması bilimsel düşüncenin önüne duvar örnektir, bilimsel düşünmeye engel olmaktadır, bilim insanını kör ve sağır etmektedir ve teknolojik gelişmeyi baltalamaktadır.

Ülkemiz bilim insanı olarak bizlerin görevi; başkaları üretsin, biz de onları kullanalım, destekleyelim, tasdik edelim, doğrulayalım değildir. Öyleyse bir bilim insanının yeni bilgiye ulaşip onu kritik etmesi hakkı ve görevi olduğu kadar, yeni ve doğru bilgiyi üretip geliştirmesi ve aktarması da hakkı ve görevidir. Peki engelimiz ne? Neden üretmiyoruz, neden geliştirmiyoruz?

Bütün bunlara verilecek belki de tek bir cevap yok. Ancak kanaatimce en büyük ve en temel sorun; bizi insani ve ulvi erdemlerden uzaklaştırarak düşünme-

meye, akıl etmemeye, sürüleştirmeye, sömürülmeye ve köleleştirmeye yönelten eğitim sistemimizde. Yeni ve doğru bilgi ile teknolojik inovatif ürün geliştirememeye hastalığımızın nedenlerinden bazılarını şu şekilde sıralayabilirim.

Ülke dışı nedenler:

- Batılı ülkelerin sanayi, teknoloji ve endüstride önde olmaları.

- İnovatif (yenilikçi) üretime odaklanmaları.

- Oyun kurucu olmalarından ötürü koydukları kurullarla başkalarının bilim ve teknoloji üretmelerinin önüne duvarlar örmeleri.

- 'Altın standart prangası' ile bizleri uyutmaları.

- 'Biz daha iyisini yapıncaya kadar en iyisi budur' propagandası ile "Sizin aklınız ve zekânız yetmez. Siz bilemezsiniz, siz yapamazsınız" şeklindeki aşağılama oyunları.

Ülke içi nedenler:

- Güvensizlik problemimiz

- Devletin insanına güvensizliği = Bürokratik engeller

- İnsanın devletine güvensizliği = Ürkek ve korkak ruh hâli, proje üretmemeye

- İnsanın insana güvensizliği = Yaralı

ve başarısız ortaklıklar/ekipler doğurur

- Ötekileştirme problemimiz = Bilgi, beceri ve tecrübeyi yok sayma, yani ehliyet ve liyakati dikkate almama

- Komplekslerimiz = Dışarıya hayranlık, içeriye tepeden bakan tavrımız

- Bağnaz bürokratik zihniyet = Bilgisiz, ülke ve dünya gerçeklerinden uzak, ufuksuz, amaçsız, hedefsiz, şüpheli, kıskanç, menfaatperest ve ön kesici yaklaşımlar. (Kendi yaşadığım örnek belgelidir: TÜBİTAK proje başvurusu yapılmış patenti bana ait ürün geliştirme projesinde bilimsel danışman olmam için görev yaptığım resmi kurumdan izin alma müracaatına verilmiş olan cevap, "ticari kaygılar nedeniyle bilimsel danışman olamazsınız" şeklindeydi.)

İşte böyle bir zihniyet inovatif düşüncenin önündeki en büyük engel, ve ona vurulan en büyük darbe değil midir? Peki inovasyonda bilim insanının yeri yok mu, var mı? Ne dersiniz? İnovasyonun içinde yer alan parçalar (beyin gücü, planlama, olanaklar, sanayi - teknoloji - endüstri, piyasa, pazarlama) sıralandığında görülecektir ki beyin gücü en temel öge ve en dinamik etken olup diğer parçaların etkin şekilde kullanılması da ona bağlıdır. Öyleyse bilim insanını maddi destekten yoksun bırakarak nasıl inovatif ürün geliştirilebilir? Demek ki devletin bürokratik kademelerini işgal edenlerin bağnaz bürokrat zihniyetinden uzaklaşmaları ve buldukları konumun gerekleri için çok ciddi çabalar sarf ederek ehliyetli ve liyakatli olmaları gerekir.

İnovasyonla artı değer oluşturmak insan, toplum, ülke ve devlet için zarurettir. Peki inovasyon yapmanın benimsenmesi ve yaygınlaşmasında etkili olan faktörler nelerdir? Toplumun üyeleri arasında yeni ürün ve hizmetlerin benimsenmesi ve yaygınlaşmasında etkili olan faktörler şöyle sıralanmıştır: Nispi avantajlılık, ihtiyaçlarla uyumluluk, basitlik, denebilirlik ve gözlemlenebilirlik.

İnovasyonun toplum ve ekonomilere yönelik sonuçlarının şunlar olduğu söylenebilir: Toplumsal refah artışı, yaşam standartlarının artması, sürdürülebilir ekonomik büyümenin sağlanması, istihdam artışı, kaynakların etkin ve verimli kullanılması, yeni ham madde kaynaklarının ortaya çıkarılması, ihracat artışı sağlama, patent sayılarında artma,

bölgesel kalkınmaya katkı sağlama, enerji kaynaklarının etkin kullanımı, girişimciliğin artması ve dışa bağımlılığın azalması.

İlimde insan gibi doğar, büyür, gelişir, yeni bilgilere ve teknolojik gelişmelere analık eder. Gidilecek bir yere şartlarımız ve imkânlarımız ne ise yola öyle çıkarız. Hazinesin olduğu hedefe önce ulaşan hazinenin sahibi olur. Unutmayalım ki en değerli hazine ilimdir. Diğer bütün hazinelere onunla ulaşılır. Yeni hazinelerin olduğu hedefe önce ulaşmak için donanımlı bir sürücü ve süratli ve sağlam bir araç gerekir. Kendimizi bilgi ile donatmadan, en üst düzey teknolojik ulaşım aracına sahip olmadan yeni hazineye/hazinelere erken ulaşım onlara sahip olamayız.

İyi bir araç satın alırsanız sahip olduğunuz para ve malınızı onlara vermek zorunda kalırsınız. Ancak daha iyisini ve hızlısını üretmeden size kendilerinden önde gidecek iyi ve hızlı bir araç asla satmazlar. Böylece siz her defasında şahıs ve ülke kaynaklarını onlara aktarırsınız, ancak hiçbir zaman onlardan önce yeni hazineye (ilim ve teknoloji) ulaşamaz ve ona sahip olamazsınız. Hep başkalarının verdikleri kadarıyla yetinmek zorunda kalırsınız. Alıcı olarak başkalarına aktardığınız servetlerinizle başkalarının refah düzeyini arttırırsınız. İstihdam ve üretimlerine katkı yaparsınız. Teknolojilerini geliştirmeye teşvik edersiniz. Yeni bilimsel keşifler yapmalarına imkân sağlıyorsunuz. Sonuçta sürekli yeni ve üst modeller karşınıza çıkar ve siz her zaman alıcı konumunda kalırsınız (sömürülürsünüz), bilimsel ve teknolojik olarak geride olursunuz. Aşağılık kompleks belinizi büker. İnsan, toplum, ülke ve devlet olarak yok oluşa koşarsınız.

İnsan olma onuruyla yaşamak istiyorsak kendi şart ve imkânlarımızla, mevcut bilgi, beceri ve teknolojiyle kendimize ait olanı ortaya koymalı (oluşturmalı) ve onu sürekli yenilemeli ve geliştirmeliyiz. Bu hususta gayreti olanlara destek olmalı ve onların önüne yeni hedefler koymalıyız.

Unutmamalıyız ki pozitif bilimler mutlak olmayıp gelişmecedir. Bilim insanlarımız kendi alanları ile ilgili problemi görmeli, çözümüne odaklanmalı, asla ve asla mazeret üretmeden, başaracağına inanarak, tüm imkan ve kabiliyetlerini sonuna kadar kullanarak yeni ve doğru

Bilim insanlarımız kendi alanları ile ilgili problemi görmeli, çözümüne odaklanmalı, asla ve asla mazeret üretmeden, başaracağına inanarak, tüm imkan ve kabiliyetlerini sonuna kadar kullanarak yeni ve doğru bilgi üretmeli ve onu ilgili kurumlarla birlikte inovatif ürün haline getirmelidirler ki toplumumuz ve devletimiz için ekonomik ve sosyal katma değer oluşsun. Bu hususta gayretlerimiz birlikte, sürekli ve artan bir şekilde olmalıdır. Aksi hâlde sürünmeye mahkûm oluruz.

bilgi üretmeli ve onu ilgili kurumlarla birlikte inovatif ürün haline getirmelidirler ki toplumumuz ve devletimiz için ekonomik ve sosyal katma değer oluşsun. Bu hususta gayretlerimiz birlikte, sürekli ve artan bir şekilde olmalıdır. Aksi hâlde sürünmeye mahkûm oluruz.

Kaynaklar

Uzkurt, Cevahir, İnovasyon Yönetimi: İnovasyon Nedir, Nasıl Yapılır ve Nasıl Pazarlanır? 37 Ankara Sanayi Odası Yayın Organı, Temmuz / Ağustos 2010